

ES šalių socialinio dialogo praktikų apžvalga

Socialinio dialogo plėtros galimybės Lietuvoje

Lukas Savickas

Vilnius / 2014 12 09

-
- **Lūkesčiai socialiniam dialogui Lietuvoje**
 - **Kitų šalių praktikos**
 - **Socialinio dialogo plėtros galimybės**

Pasikeitusi socialinio dialogo aplinka

Per paskutinius 5-10 metų:

- Stiprėja ir kokybiškai atsinaujina NVO sektorius
 - 2013 m. priimtas NVO įstatymas
 - 2014 m. susibūrė NVO koalicija
 - Baigiama suformuoti NVO taryba
- Diferencijavosi darbo rinka, pasikeitė ūkio sektorių sudėtis
- Sustiprėjo darbuotojų ir darbdavių bendradarbiavimas

Socialiniai ir ekonominiai pokyčiai plečia socialinio dialogo sritis, pvz. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas veikia šiose srityse:

- Ekonomikos ir pinigų sąjunga, ekonominė ir socialinė sanglauda
- Bendroji rinka, gamyba ir vartojimas
- Transportas, energetika, infrastruktūra ir informacinė visuomenė
- Žemės ūkis, kaimo plėtra ir aplinka
- Užimtumas, socialiniai reikalai ir pilietybė
- Išorės santykiai

Pasikeitusi aplinka kelia naujus lūkesčius

1. Poreikis vesti socialinį dialogą daugeliu socialinių ir ekonominių klausimų

- Socialiniai partneriai ieško platformų aktyviau bendradarbiauti ir dalintis gerosiomis praktikomis
- Socialiniai partneriai aktyviai įsitraukia į plataus spektro klausimų svarstymą
- Tačiau atskirų darbo grupių formavimas neužtikrina kokybiško dialogo

2. Tarptautiniai įsipareigojimai numato poreikį konsultuotis su socialiniais partneriais

- Tarptautinė darbo standartų konvencija numatyto patariamąjį vaidmenį socialiniams partneriams

3. Tiek sprendimų priėmėjai, tiek socialiniai partneriai siekia kokybiško dialogo

- Įstatymų priėmėjai siekia kokybiško grįžtamojo ryšio iš skirtinų socialinių partnerių
- Socialiniai partneriai siekia galimybių iškomunikuoti argumentus ir pozicijas

4. Visuomeninio sektoriaus, darbdavių ir darbuotojų organizacijos siekia reprezentatyvumo

- Organizacijoms trūksta bendros dialogo platformos bei aiškių atstovavimo standartų

-
- Lūkesčiai socialiniam dialogui Lietuvoje
 - **Kitų šalių praktikos**
 - Socialinio dialogo plėtros galimybės

Kitų šalių praktikos

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Olandijos ekonominė ir socialinė taryba

SEER

5 grupės atstovaujamos ES šalyse

Darbdavių atstovai	Darbuotojų atstovai	Kitų interesų atstovai	Ekspertai	Vyriausybės atstovai
Darbdavių ir verslo organizacijos	Profesinės ir darbuotojų organizacijos	Verslo ir ūkinės veiklos organizacijas (pvz.: kooperatyvų, bankų, vartotojų, prekybos rūmai ir kt.) Nevyriausybinės organizacijos (pvz.: aplinkos apsaugos, neįgaliųjų ir kt. organizacijos)	Nepriklausomi ekonomikos ir socialinių reikalų ekspertai (akademikai)	Vyriausybės ir ministerijų atstovai

Atstovaujamos grupės

Šalys	Darbdavių atstovai	Darbuotojų atstovai	Kitų interesų atstovai	Ekspertai	Vyriausybės atstovai
IT	+	+	+	+	
FR	+	+	+	+	+
PT	+	+	+	+	+
ES	+	+	+	+	
IE	+	+	+	+	+
HU	+	+	+	+	
SK	+	+	+		
AT	+	+	+	+	
DK	+	+	+	+	+
EL	+	+	+		
PL	+	+	+		+
NL	+	+		+	
BE	+	+		+	
EE	+	+		+	+
FI	+	+			+
CZ	+	+			+
SI	+	+			+
LT	+	+			+
Viso:	18	18	11	11	10

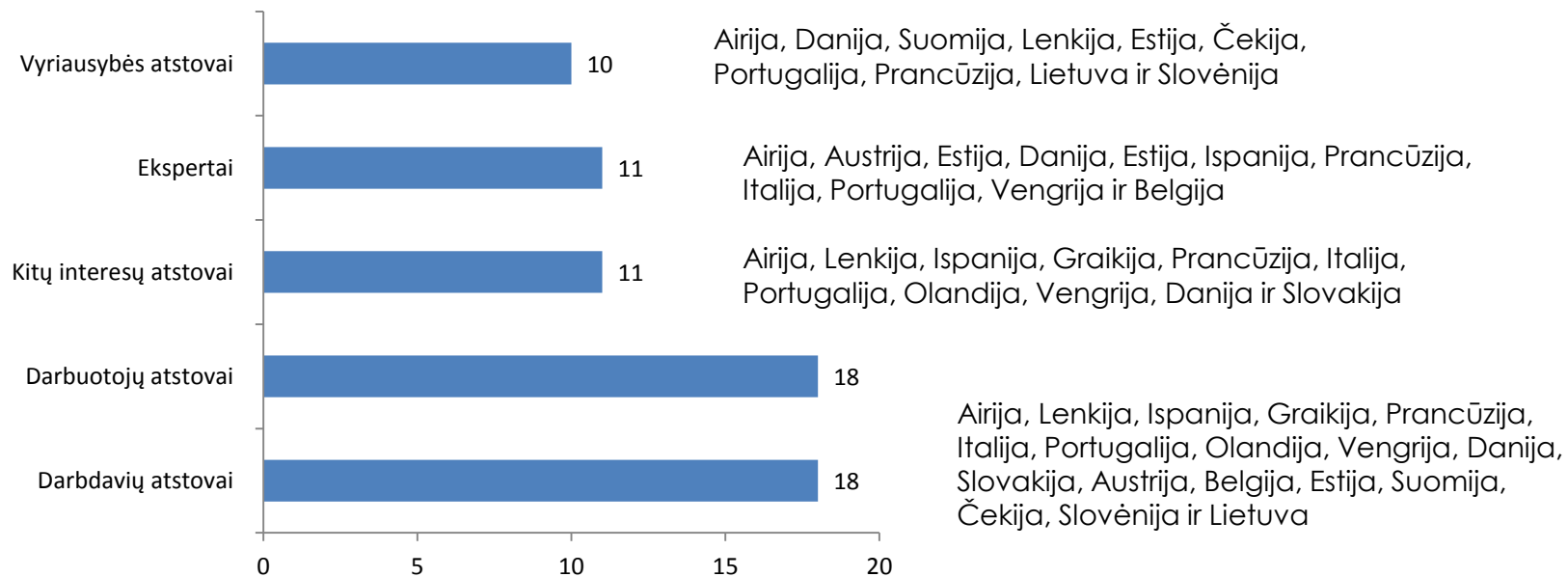

Atstovaujamos grupės

Šalys	Darbdavių atstovai	Darbuotojų atstovai	Kitų interesų atstovai	Ekspertai	Vyriausybės atstovai
IT	+	+	+	+	
FR	+	+	+	+	+
PT	+	+	+	+	+
ES	+	+	+	+	
IE	+	+	+	+	+
HU	+	+	+	+	
SK	+	+	+		
AT	+	+	+	+	
DK	+	+	+	+	+
EL	+	+	+		
PL	+	+	+		+
NL	+	+		+	
BE	+	+		+	
EE	+	+		+	+
FI	+	+			+
CZ	+	+			+
SI	+	+			+
LT	+	+			+
Viso:	18	18	11	11	10

Atstovaujamos grupės

Atstovaujamo grupių narių skaičius

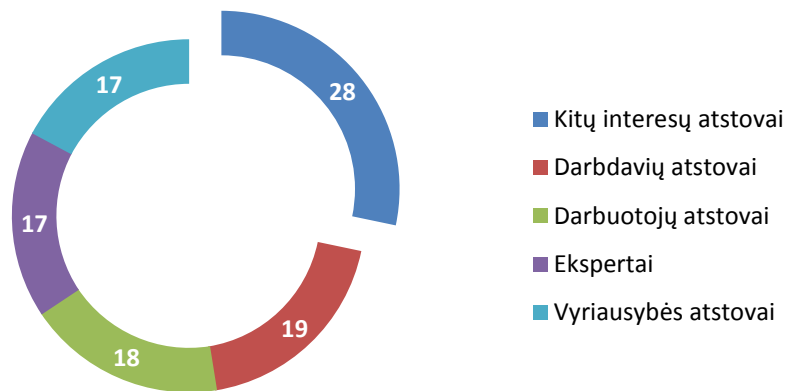
Šalis	Darbdavių atstovai	Darbuotojų atstovai	Kitų interesų atstovai	Ekspertai	Vyriausybės atstovai	Bendras
IT	44	18	47	12		121
FR	74	69	29	40	17	231
PT	8	8	22	5	20	64
ES	20	20	14	6		61
IE	4	4	12	8	4	32
HU	18	6	11	8		43
SK	20	20	10			50
AT	8	4	4	5		21
DK						26
EL						60
PL						n/a
NL	11	11		11		33
BE	22	22		6		50
EE	6	6		5	6	23
FI						11-21
PL						n/a
CZ	7	7			7	22
SI	5	5			5	15
LT	7	7			7	21
Vid.:						55

5 atstovaujama grupių atvejų palyginimas

Šalys	Darbdavių atstovai		Darbuotojų atstovai		Kitų interesų atstovai		Ekspertai		Vyriausybės atstovai		Bendras
	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.	
FR	74	32	69	30	29	13	40	17	17	7	231
PT	8	13	8	13	22	34	5	8	20	31	64
IE	4	13	4	13	12	38	8	25	4	13	32
Vid.		19		18		28		17		17	109

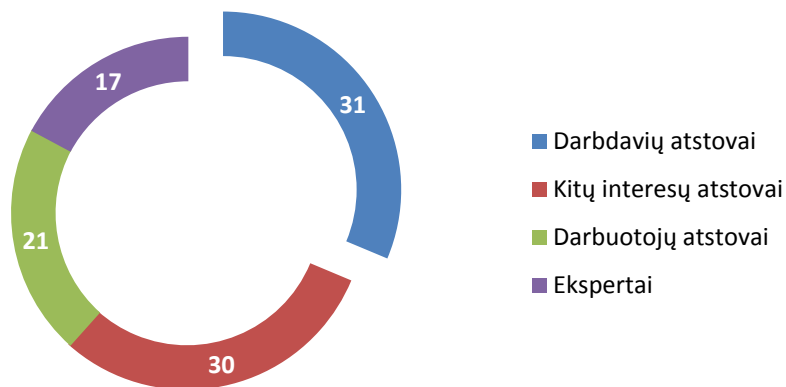
Grupių dydis, proc.

4 atstovaujамų grupių atvejų palyginimas

Šalys	Darbdavių atstovai	Proc.	Darbuotojų atstovai	Proc.	Kitų interesų atstovai	Proc.	Ekspertai	Proc.	Bendras
IT	44	36	18	15	47	39	12	10	121
FR	74	35	69	32	29	14	40	19	214
PT	8	18	8	18	22	50	5	11	44
ES	20	33	20	33	14	23	6	10	61
IE	4	14	4	14	12	43	8	29	28
HU	18	42	6	14	11	26	8	19	43
AT	8	38	4	19	4	19	5	24	21
Vid.		31		21		30		17	76

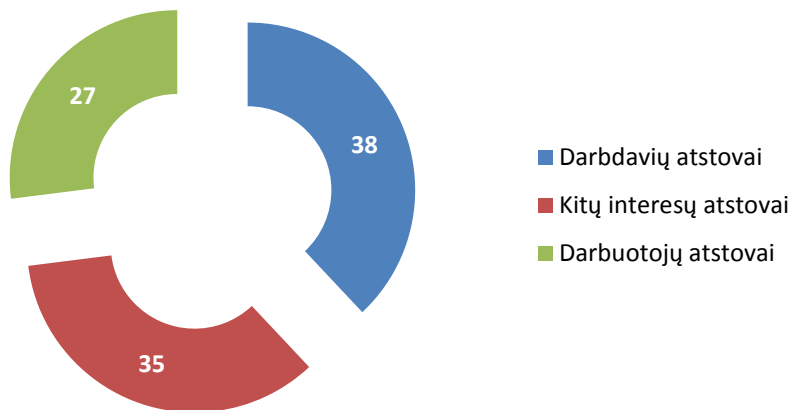
Grupių dydis, proc.

3 atstovaujамų grupių atvejų palyginimas

Šalys	Darbdavių atstovai	Proc.	Darbuotojų atstovai	Proc.	Kitų interesų atstovai	Proc.	Bendras
IT	44	40	18	17	47	43	109
FR	74	43	69	40	29	17	174
PT	8	21	8	21	22	56	39
ES	20	36	20	36	14	25	55
IE	4	20	4	20	12	60	20
HU	18	51	6	17	11	31	35
SK	20	40	20	40	10	20	50
AT	8	50	4	25	4	25	16
Vid.		38		27		35	62

Grupių dydis, proc.

Atstovaujamo grupių narių skaičius

Vidutinis tarybų užsienio šalyse narių skaičius – 55	
20-35 narių	Airija, Suomija, Lenkija, Estija, Danija, Austrija, Čekija, Olandija, Belgija (Darbo taryba)
40-65 narių	Vengrija, Portugalija, Graikija, Ispanija, Belgija (Centrinė Ekonominė Taryba)
121 narys	Italija
231 narys	Prancūzija

Pagrindiniai pastebėjimai:

- Darbdavių, darbuotojų ir kitų interesų grupės dažniausiai yra atstovaujamos panašaus narių skaičiaus
- Vyriausybės atstovai ir ekspertai dažniausiai turi mažesnį narių skaičių negu kitos grupės

Atrankos kriterijai – Lenkijos atvejis

Darbdavių organizacijoms taikomi kriterijai:

- daugiau nei 300,000 darbuotojų (~2,5 proc. dirbančiųjų)
- vykdoma veikla nacionaliniu mastu
- aktyvūs tose šalies ūkio srityse, kurios apima daugiau nei pusę veiklos rūšių klasifikatoriaus sričių

Darbuotojų organizacijoms taikomi kriterijai:

- jungia daugiau nei 300,000 narių (~2,5 proc. dirbančiųjų)
- aktyvūs tose šalies ūkio srityse, kurios apima daugiau nei pusę veiklos rūšių klasifikatoriaus sričių

Atrankos kriterijai – Bulgarijos atvejis

Darbdavių organizacijoms taikomi kriterijai:

- jungiamos organizacijos turi apimti $\frac{1}{4}$ ūkio veiklos sričių
- ne mažiau negu 5 proc. narių kiekvienoje srityje

Darbuotojų organizacijoms taikomi kriterijai:

- 75 tūkst. narystės kartelė (~3 proc. dirbančiųjų)
- jungiamos organizacijos turi apimti $\frac{1}{4}$ ūkio veiklos sričių

-
- Lūkesčiai socialiniam dialogui Lietuvoje
 - Kitų šalių praktikos
 - **Socialinio dialogo plėtros galimybės**

Socialinio dialogo plėtros galimybės

Galima socialinio dialogo plėtra

Nacionalinės ekonominių ir socialinių reikalų taryba (NEST):

Atstovų skaičius - 27:

- darbdavių ir verslo organizacijų atstovai (9)
- darbuotojų organizacijų ir profesinių asociacijų atstovai (9)
- kitų interesų atstovai (NVO) (9)

- ekonomikos bei socialinių reikalų ekspertai (iki 9)
(ekspertai neturi balsų teisės)

Socialinio dialogo plėtros galimybės

Galimos funkcijos ir veiklos sritys

NEST funkcijos:

- teikia rekomendacinio pobūdžio išvadas ir siūlymus
- teikia informacinius pranešimus
- Būti socialinio kompromiso formavimo platforma

NEST veiklos sritys - svarbiausi ekonominiai ir socialiniai klausimai

Galimi NEST atrankos kriterijai

NEST atstovaujamos organizacijos turėtų:

- atstovauti tam tikrą dalį ekonominių veiklos sričių
- atstovauti tam tikrą dalį darbuotojų
- tam tikrą organizacijos pajamų dalį surinkti iš nario mokesčių

Ketvirtosios grupės – ekspertų – institucinė priklausomybė nėra svarbi. Kiekviena atstovaujama grupė, remdamasi ekspertų išsilavinimu ir patirtimi šalies ekonominių bei socialinių problemų ir raidos prioritetų požiūriu, paskiria iki 3 ekspertų.

Galimi veiklos principai ir darbo organizavimas

- **Patariamoji institucija**, kurioje tarpusavyje bendradarbiauja nacionaliniu lygmeniu veikiančių organizacijų atstovai
- **Kompromiso paieškos kultūrą** socialiniame dialoge
- Aukšti **ekspertiniai reikalavimai**, siekiant užtikrinti aukštą institucijos veiklos kokybę
- Bendri sprendimai pagrįsti **argumentų ir įžvalgų pateikimu**
- Atstovaujamos organizacijoms turėtų būti keliami **konkretūs atrankos kriterijus**, siekiant užtikrinti reprezentatyvumą
- Tarybos narių **darbas turėtų būti neapmokamas** ir grįstas savanoriška veikla

Galimas rezultatas

Nacionalinė ekonominių ir socialinių reikalų taryba:

- Apimtų plačias veikos sritis
- Įtrauktų visas pagrindines pilietinės visuomenės grupes
- Užtikrintų atstovų reprezentatyvumą
- Vadovautųsi ekspertiniu išvadų rengimo ir kompromiso ieškojimo kultūra
- Kuriama pridėtinė vertė institucijoms ir visuomenei
- Pritaikyta geroji užsienio praktika

Kontaktai

Lukas Savickas

Investicinės aplinkos ekspertas

VšĮ „Investuok Lietuvoje“

Adresas: Jogailos g. 4, LT-01116 Vilnius, Lithuania

Tel. +370 5 262 7438

El. paštas: lukas.savickas@investlithuania.com

